

וכן האזורים הגובלים במשולש הערבי ובמרכז הגליל העליון. הנסיונות לחדור לשם היו מלווים בתקריות, פעולות והתנגדויות, שלא תמיד הסתיימו בניצחון.

נוסף על תקריות אלו באו פעולות-חבלה מכוונות שמקורן מעבר לגבול, ואשר נתפנו לאחר מכן בשם פעולות-הפדאיון. פעולות-תגמול אותן ניסו לבצע כבר בתקופה ההיא לא תמיד הצליחו, שכן הצבא, שהיה שרוי בתהליך התארגנות, נעדר עדיין כושר ומסורת שייאפשרו לו לבצע בהצלחה פעולות נועזות.

השתלשלות האירועים הביאה להקמתה של יחידה מיוחדת לביצוען היעיל של פעולות-תגמול. יחידה זו אכן ביצעה פעולות זעירות רבות מאוד מעבר לגבולות, מהן לצורכי מודיעין ומהן כפעולות תגמול.

היתה בצה"ל עוד יחידה בה נתרכזו חומר אנושי מצויין למילוי משימות מסוגים אלה. זאת היתה יחידת הצנחנים הראשונה, אשר, מן הבחינה ההיסטורית, היא הגרעין לכל הצנחנים של היום. שתי היחידות הללו אוחדו לאחת והופקדו על ביצוע פעולות תגמול לפי צורכי השעה. מאז ינואר 1954 לא היתה ולוא פעולה אחת של הצנחנים שלא הצליחה או לא השיגה את מטרתה, ולא היתה פעולה שהמשימות אשר נקבעו לה ולא הושגו ונתמלאו עד תומן.

חשוב להדגיש את הדברים הללו, כי הסִהם היסודות עליהם עומד צה"ל כיום.

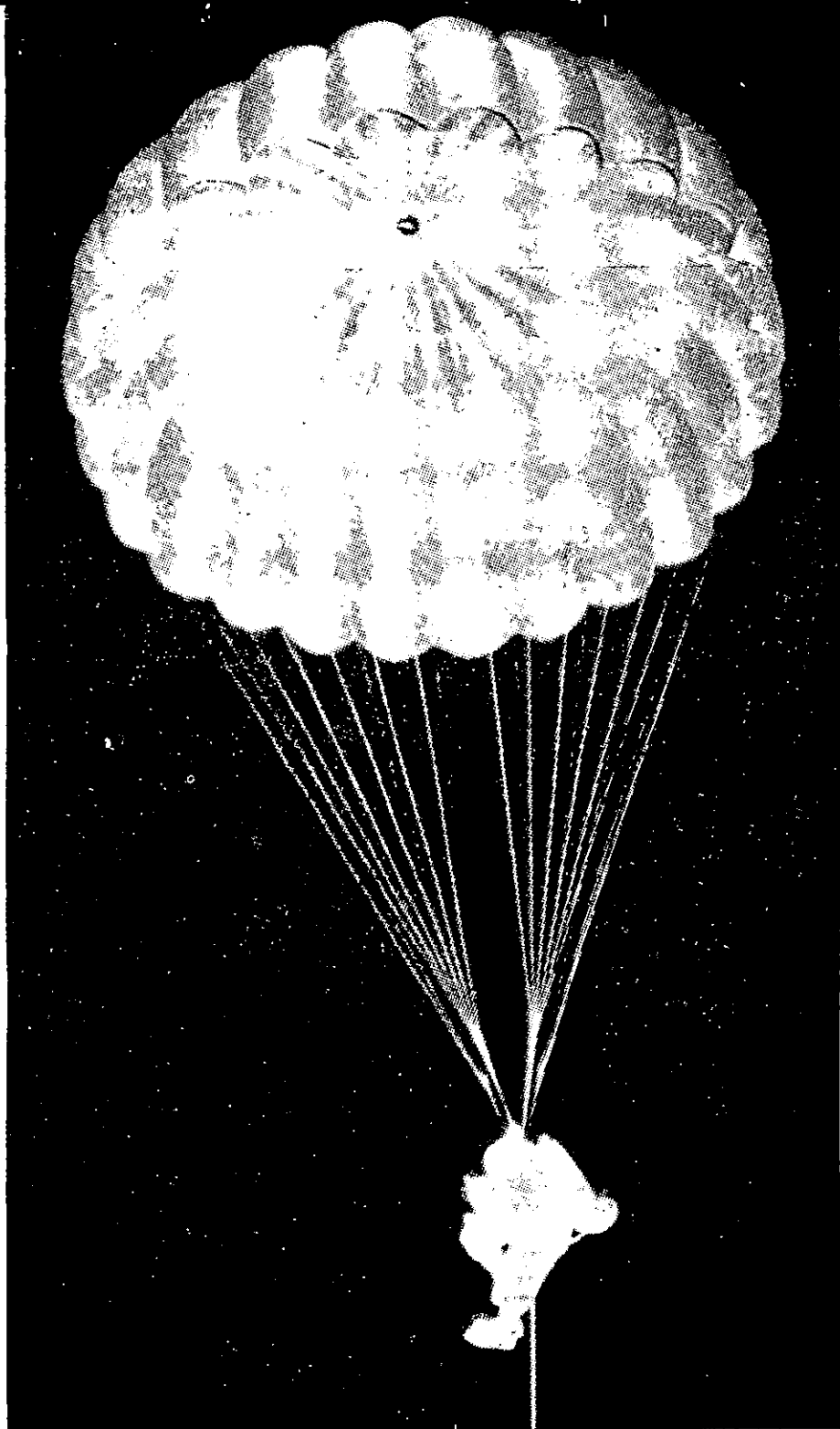
גיבוש הצנחנים

היחידה הורכבה ממתנדבים בלבד. הברק החיצוני, שהיה בצנחנים בראשיתם, הוסט הצדה ומאז ואילך הושם הדגש כולו על יכולת מבצעית וכושר מבצעי, כושר גופני, מיומנות מושלמת בהפעלת נשק, ידיעה בניווט-לילה, ומעל לכל — החדרת הרצון לבצע את המשימה בכל מחיר.

היקפן של הפעולות הלך וגדל מפעולה לפעולה. יחידות חדשות שובצו בהדרגה בפעולות, והוקצו להן משימות מכוונות, בהן היה על אנשיהן להוכיח יכולת מבצעית בכל צורות הקרב הדרושות למילוי אותן משימות. לאחר כל פעולה נערך ניתוח והוסקו מסקנות, וכעבור זמן הוכנסו הלקחים לספרי-הלימוד של צה"ל. אירע והנסיבות נצטרפו כך שהסקת הלקחים והצורך בביצוע פעולות נוספות באו בעת-ובעונה אחת. אך יטעה כל הסבור כי פעולות כלשהן בוצעו בכוונה תחילה לשם לימוד והפקת לקחים. הפעולות שנעשו היו כולן גזרת השעה.

היתה זו תקופת פעולות הפדאיון, אשר חדרו דרך גבולותינו, הניחו מוקשים, רצחו וחבלו „ללא משוא פנים". ככל שגברו פעולות-החבלה, כן הלכו ונתגברו גם פעולות-התגמול.

ערך רב נודע להקניית הלקחים שנרכשו בפעולות אלו לצבא בכללו. הקניית לקחים זו נעשתה תחילה באורח עיוני, כלומר, הלקחים הוכללו בספרי לימוד, בפרקי האימונים ובתרגילים. לאחר שאומנו ותורגלו, צורפו גם יחידות אחרות לפעולות-תגמול עם הצנחנים. פעולות הסבחה והכנרת היו כבר פעולות משותפות, בהן נתאפשר ליחידה נוספת לשתף את כוחותיה עם הצנחנים, אם גם עדיין לא במשימה

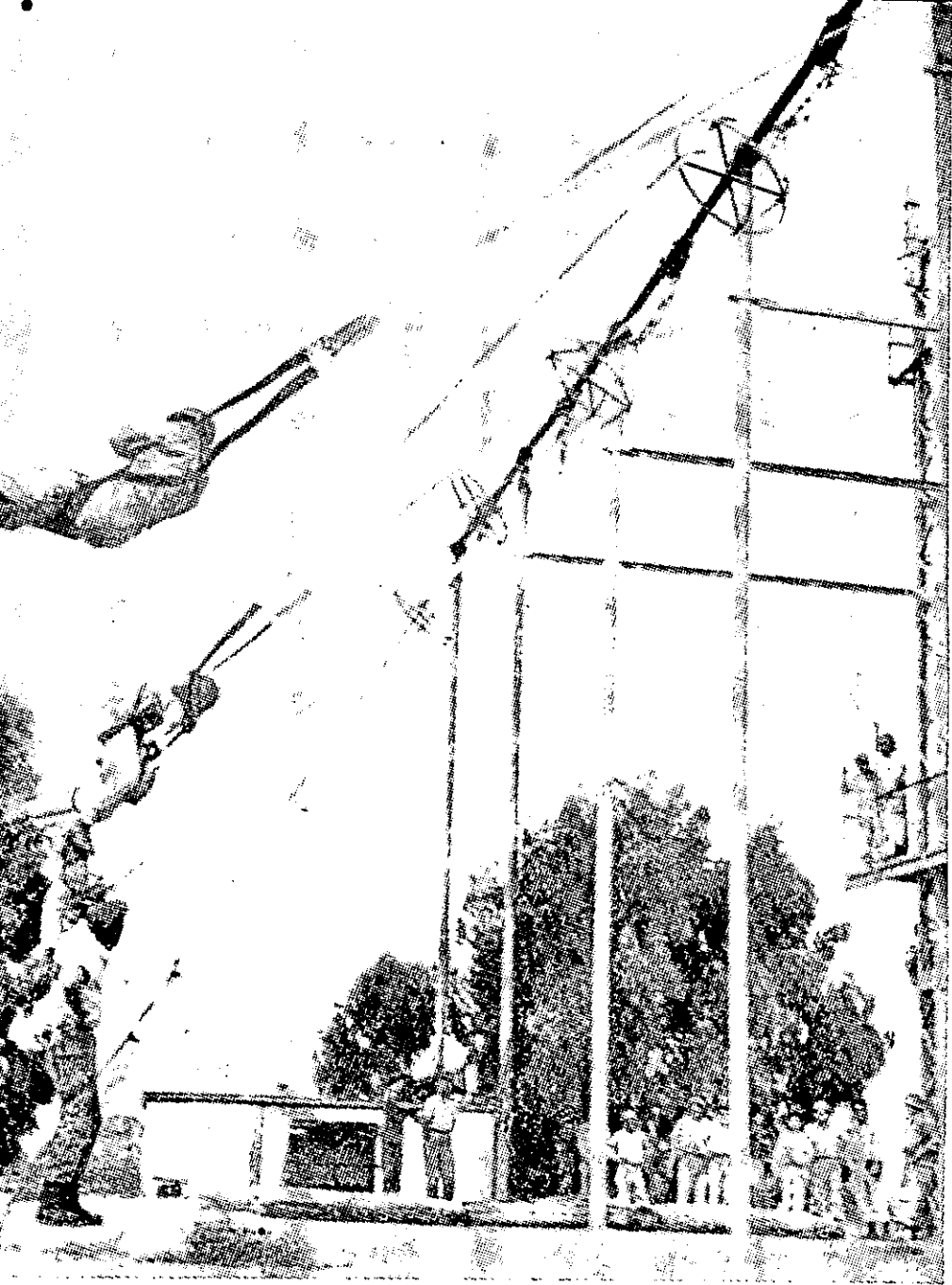

הכשרת צנחנים בצה"ל

אנ"צ רפול

תורת הלחימה עליה מושחת צה"ל כיום התגבשה לאחר שהצנחנים נכנסו לפעולות התגמול. על פיה בוצעו פעולות התגמול ומבצע „קדש", הפעולות שלאחר „קדש" וכן מלחמת ששת הימים.

עד שנת 1953 שרר המצב הבא: פעולות הלחימה של מלחמת הקוממיות נסתיימו, הצבא התארגן מחדש, אחר שחרור רוב חייליו ופירוק המסגרות הקיימות — אך המלחמה לא תמה. ב-1949 נחתמו הסכמי שביתת-נשק בלא שתסתיים המלחמה. אזורים נרחבים, אשר גם עד 5 ביוני 1967 היו בתוך גבולותיה של מדינת-ישראל, על פי הסכמי שביתת-הנשק, נמצאו למעשה מחוץ לשליטתה של המדינה. על שטחים אלה נמנו בין היתר: מרכז הנגב, הר-הנגב וכל השטח שמדרום לבית-גוברין, מקום בו מצויים כיום הישובים אמציה ולהב,

צדו האחר של אותו נושא הוא הנחת מארבים. קבענו, כי למען השגת חופש-פעולה ביעד העיקרי, הכרח לבדוד אותו. בידוד איזור הפעולה, פירושו חסימת כל הדרכים המובילות אליו ומניעת גישה אל המקום. חסימות אלו מבוצעות על ידי מארבים, וכשם שלא היה, כאמור, מארב-אויב שהצליח לעכב אותנו כך לא היה מארב שלנו שלא הצליח לעכב את האויב. גם זו שאלה של טכניקת-לחימה ושל רוח-לוחמים. שילובם של שני אלה הוא שהכריע בכל פעולות הצנחנים ואף לא אחד מאויבינו עמד בפנינו אפילו פעם אחת באיזשהו מקום, והיו יחסי-הכוחות המספריים בינינו לביניהם כאשר היו.

אימון הצנחן

כיצד משיגים זאת? הצבנו לעצמנו מטרות אחדות. המטרה הראשונה היתה להביא את חיילינו לרמת לחימה גבוהה: שליטה בנשק, דביקות במשימה ומשמעת מבצעית. כל יתר הדברים אשר מקנים אותם לחיילים, כגון כושר גופני, קשר, חובשות או נהיגה — באים לסייע לשלושת הדברים הללו, שהם-הם הבסיס לאימון החיילים. למען מטרה זאת פנינו מהדרך, בה החלטנו לצעוד, את כל הדברים המיותרים, ולמענה מעבידים אנו את החיילים בפרך. מטרתנו היא להביא חיילים צעירים לכך שבתום שנת-אימונים אחת, בהגיעם לגיל תשע-עשרה, ובהיתקלם בפעם הראשונה בחייהם באויב בלתי צפוי או בהיכנסם לקרב — יהיו מסוגלים לעשות אותם מעשים שאנשים ותיקים, בעלי נסיון קרבי, עושים אותם. שלושה שלבים בהכשרה זו:

תקופת הטירונות, הרצופה כולה אימונים קשים, והכוללת בעיקר את לימוד הטכניקה של שימוש בנשק ופיתוח כושר גופני, וכן החדרת תודעה המתבססת על עברה של היחידה

העיקרית; מכל מקום, להימצא בפעולה, לחוש ולהרגיש את טעמה ואת אורח ביצועה.

למערכת סיני הגיע צה"ל אחרי סדרה ארוכה של פעולות-תגמול נגד סוריה, ירדן ומצרים. הידע, שנרכש עד למבצע, שימש בסיס למלחמה הכוללת שניטשה. בפעולות התגמול לא נערכו אמנם מבצעים מוצנחים, אך הצניחה בסופר-שלי-דבר אינה אלא אמצעי תובלה, כדי להגיע אל שדה-הקרב, וברגע בו נמצאים האנשים על הקרקע שוב אין הבדל לגבי לחימתם ביניהם לבין אלה שלא צנחו.

בסיס זה היו בו אבני-יסוד אחדות. החשובות שבהן היו רוח-התגייסות והדבקות בביצוע המשימה. לחילות צה"ל הוחדרה ההכרה, כי כל משימה מתבצעת בכל זמן ובכל תנאי בלי להתחשב בשום גורם, כגון: אויב, שטח או אמצעים.

תורת הלחימה ביעדים מבוצרים נרכשה בפעולות התגמול, נלמדה על-ידי צבא-ההגנה-לישראל ולעת מערכת סיני כבר היתה נחלת הצבא כולו. נושא זה של לחימה ביעדים מבוצרים ראוי לציון מיוחד, כי בלעדיו אין אתה יכול לתקוף צבא סדיר במערכיו. מלחמת ששת הימים חזרה ולימדה את ערכה של ידיעת הלחימה על יעדים מבוצרים. עניין נוסף היה הניווט — היכולת להגיע לכל מקום, בכל שטח ובכל זמן, ביום או בלילה, בגשם או בחום הקיץ, במדבר או בהרים. אנשי צה"ל כולם, קצינים כחיילים, למדו להעריך את חשיבות הנושא, ואומנו לניווט הלכה למעשה, לדעת ללכת, לאחר עיון מדוקדק במפות או בתצלומי-אוויר, ולהגיע ממקום א' למקום ב'.

יש לעמוד עוד על שניים שיש דמיון ביניהם: עליה על מארבים ולחימה במארבים.

הנחת מארבים והתגברות על מארבים

איך תנהג יחידה כשהיא עולה על מארב? וכיצד מתנהגת יחידה השוכבת במארב? שני אלה חשובים ביותר, שכן תמיד מתארעים הם לפני ביצוע המשימה העיקרית או אחריו. יחידה יכולה לנוע מנקודה א' לנקודה ב' על-מנת להיכנס לקרב או לתקוף יעד מסויים. בין שתי הנקודות הללו נמצא מארב. כיצד להתגבר על מארב זה ולבצע את המשימה? לדבר זה נודעת חשיבות ממדרגה ראשונה. במלחמת הקומר מיות ידועים מקרים בהם נתקלו יחידות גדולות בדרכן אל המטרה במארב אויב — וכתוצאה מהיתקלות זאת השתבש מערך היחידות, והמשימה העיקרית שלהן לא בוצעה. וקרו הדברים אם משום שכוחותינו נתקלו בדרכם באויב, שהיה ערוך שם במארב בכוונה תחילה, ואם משום שנתקלו באויב, שנודמן לאותו מקום במקרה.

הצנחנים החדירו לתודעת כולנו, שאפשר גם אפשר להתגבר על תקלה כזאת וגם לבצע את המשימה. כשאני סוקר את פעולות הצנחנים, נראה לי, כי לא היתה כמעט פעולה בה לא נתקל כוח כלשהו מכוחות המשימה שלנו באויב בדרכו אל המטרה, אך תמיד התגבר עליו והמשיך במילוי המשימה. בפעולה אחת היו ארבע התקלויות בדרך אל היעד, ואף על פי כן בוצעה המשימה. פיתחנו אורחות-לחימה להתגברות על מארבים, ובפני אלה לא עמד אפילו מארב אחד מכל מארבי האויב, שנתקלנו בהם.

ובהיקפם. למרות שהינם חיל-רגלים מוצנת, עוברים הצנחנים גם אימון בהפעלת נשק קל ונשק כבד (מרגמות, תותחים ב"ט) וכן אימון על זחל"מים, אימוני שיתוף-פעולה עם טנקים ועם מטוסים, ותרגילים בפעולה משותפת עם מסוקים. כל זה משולב במאמצים פיזיים בלתי-פוסקים, אך לגבי החיילים הללו אין אלה כבר בגדר מאמצים, כי אם חיי-שגרה להם התרגלו. לדוגמה, בתקופה זו מסע-רגלי של ארבעים קילומטרים בלילה אחד כבר איננו ולא כלום. בסוף הטירונות עליהם לעבור ברגל בעשרים וארבע שעות 120 קילומטרים בלי הפסקה, והם עוברים מסע זה ללא בעיות וללא נפל. זהו המודד של הרמה.

לקראת סוף שנת השירות הראשונה עוברת כל יחידה קורס מ"כים. אשר בסופו מקבלים החניכים סרטים של רב"ט. חלק מהם ילך מכאן לקורס קצינים, חלקם ישמשו כמ"כים בפלוגות חדשות, והנותרים יעברו לתפקידים ביחידה מיוחדת במסגרת יחידת-האם. אנשי יחידה זאת, שחייליה כולם בוגרי קורס מ"כים, הם המפעילים את נשקה הכבד, הם החבלנים והם הסיירים שלה. בקיצור, הם החיילים הטובים ביותר ביחידת-האם. יחידה זו קולטת גם את בעלי ההכשרה שלא נמצא להם תפקיד פיקודי או שסיימו למלאו. יחידת-משנה חדשה מקבלת עתה את שמה של היחידה שקדמה לה, זו אשר אנשיה סיימו את שירותם הסדיר ונשתחררו, ואת דגלונה. על-ידי כך מצליחים אנו לקיים ולשמור את מסורת הצנחנים ולוא בדברים הפשוטים ביותר כמו יחידה היורשת את שמה ואת דגלה של היחידה הקודמת, ואף את משטח האוהלים של קודמתה ואת משרדיה, ולפעמים גם את מפקדה.

לא תמיד יש פנאי לעשות את כל הדברים האלה בשובה ונחת, ואז נעשים הם בתנאי-לחץ, שהחיילים חשים אותם, כמובן, על בשרם. לחץ זה מתבטא בעבודה קשה ורבה, אך נודעת לו תכלית להביא את החיילים לידי כך שיחושו שהם מסוגלים לבצע כל משימה. ברגע בו הגיעו החיילים לכך — שוב אין כל בעיות אתם. אין זאת אומרת שנפתרו כל הבעיות המשמעותיות או האחרות, אך עתה הם חיילים קרביים במלוא מובן המלה. רגע זה מגיע מתי שהוא לאחר קורס הצניחה, כאשר היחידה מבוססת ומגובשת מבחינה חברתית, כולם חברים וכולם עוזרים איש לרעהו. במסעות של חמישים קילומטרים ומעלה אין אף נפל אחד, ובצניחה

ועל מסורת לוחמיה — והחדרת כל אותם עקרונות שיש להחדיר באנשים שלא נמצאו מעולם במסגרת נוקשה ולא היו רגילים לעול משמעת. נכון כי כל המתגייסים לצנחנים מתנדבים הם. אך לא כל המתנדבים באים מתוך הכרה פנימית. לא מעטים המתנדבים גם בשל סמלים — ואולי אף בגלל הנעלים והכובע. עד מהרה מבינים הכל, למה התנדבו, אך אז כבר לא כדאי להתחרט, שכן השלב הראשון של הטירונות, שהוא הקשה ביותר, כבר כמעט כולו מאחוריהם. בתום הטירונות יודעים חיילים אלה להפעיל היטב את נשקם ולירות בו בתנאי שדה עד רמה מסוימת, והוחדרה בהם ראשית חינוכם כלוחמים.

עתה בא תורו של קורס הצניחה. החיילים של היום אומרים שלאחר הטירונות קורס הצניחה הוא בשבילם ממש כמו "בית הבראה". ברור, כאמור, כי עיקר החשיבות נודעת לאימוני הלחימה של החייל ולא לאימון בצניחה. לא שגורעים אנו מחשיבותו של קורס הצניחה, או מן הקשיים שלו. אך בהש-וואה לאימונים האחרים של הצנחנים נחשב קורס הצניחה בעיניהם לקורס קל.

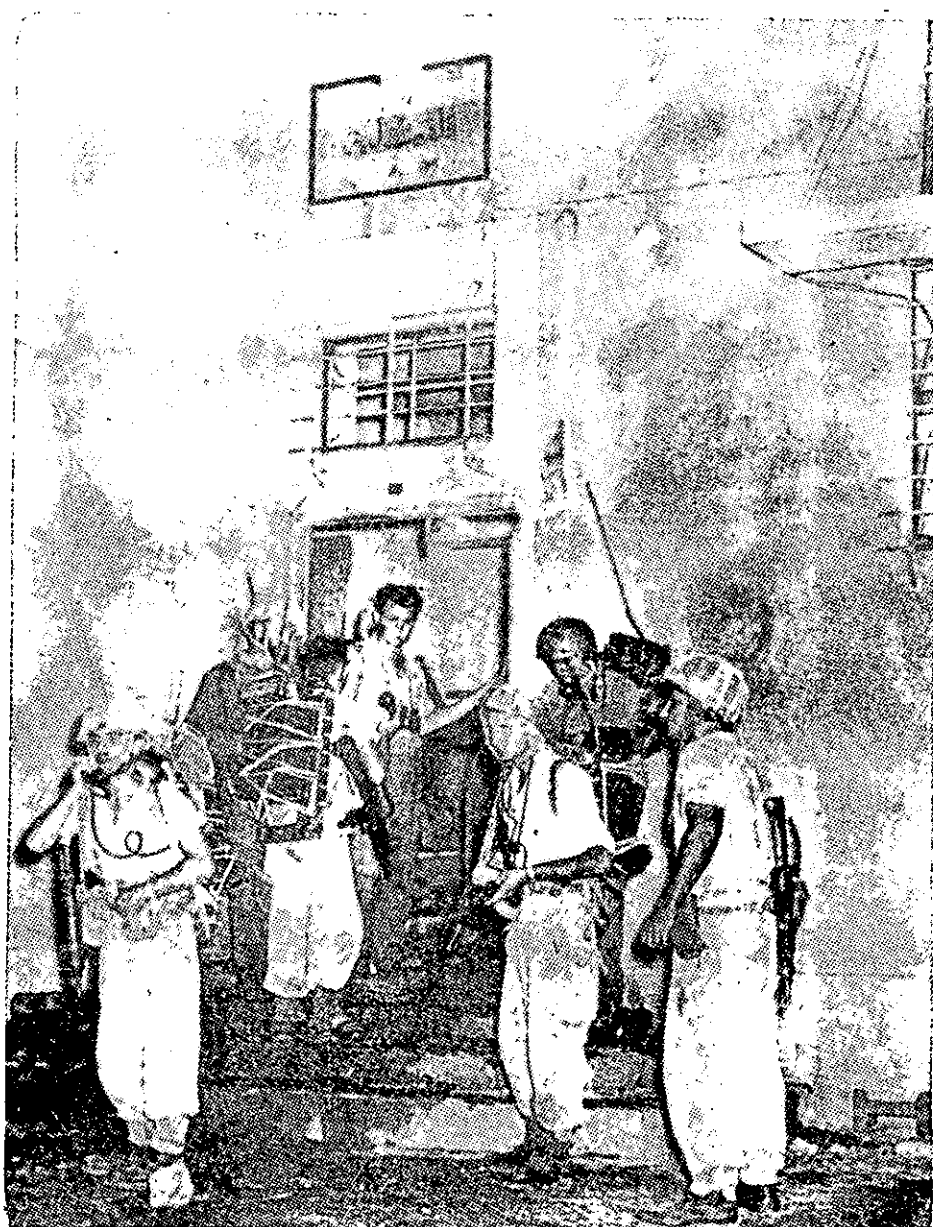
לאחר קורס הצניחה נכנסים החיילים לשלב האימונים המת-קדמים. מרבית האימונים נעשים עתה במסגרת תרגילים; כלומר, החיילים צונחים, הולכים, מבצעים תרגילי-משימה — וחוזרים לבסיסם. בהדרגה עולים הם בשלבי התרגילים

טים" כפי שמלעזים עליהם לפעמים. הקצינים בני המשקים הם הקצינים הטובים ביותר, התוקפנים ביותר והקפדנים ביותר שניתן להעלות על הדעת. גם כאן ישנה מסורת. קצין כזה לא יוותר במאומה לבן-משקו שבמחלקתו, ולא יעדיפו על אחרים — שכן מפקדו, שהיה בן משקו ובן כיתה אחת מעליו בבית-ספרו, לא ויתר גם הוא לו במאומה, ולא העדיפו על אחרים. וישנה כבר מסורת נוספת — משפחית — בחיל-הצנחנים. צנחנים רבים מאוד הם אחים או בני אותה משפחה. ישנם כבר הורים שבניהם כולם מתנדבים לצנחנים. ישנה גם מסורת של משקים אשר בניהם כולם מתנדבים לצנחנים, ואחרים — שבניהם כולם מתנדבים לסיירת של הצנחנים. אנו מעודדים תופעה זאת, שכן היא קושרת את הנוער אל הצנחנים ואת הצנחנים אל הישובים. הצנחנים גם נשענים בעניינים אחדים על סיועם של משקים: חיילינו יוצאים לעתים לעבוד במשקים, כדי להשתכר כסף ולתמוך בהכריהם לפלוגה הוקקים לסעד. אמנם, זהו עניינם של החיילים בלבד, והם מבצעים דברים אלה על-פי הכרעתם והחלטתם, אך אם יש בנמצא חייל נצרך בפלוגה, רשאית הפלוגה ללכת ולעבוד לעתים על חשבון החופשה וימי-המנוחה, כדי לתמוך באותו חייל למען יוכל להשאר עמם בפלוגה קרבית. יש לכך חשיבות יוצאת מהכלל ברגעי משבר, ברגעים בהם נדרשת הקרבת-חיים. מה שעושים הם איש למען רעהו בדרך כזאת בימי שלום, עושים הם אחר-כך גם בזמן מלחמה: אם ימצא משהו מהם פצוע במקום כלשהו ויהיה צורך לחלצו אין קושי שיעמוד בפני קבוצה מגובשת כזאת לקום ולרוץ תחת אש כדי לחלצו מן הסכנה. מקרים כאלו רבו אצלנו מאוד. במקרה אחד ויחיד בכל תולדותיהם השאירו הצנחנים נפגע בשטח וזאת — כאשר הנפגע עצמו תבע ודרש שישאירוהו, שכן ידע כי אחרת היתה אוכדת כל הקבוצה כולה. היה זה בפעולת עוז, והפצוע שתבע כי יעזבוהו — גיבלי שמו — נלקח אז בשבי ואחר הוחזר.

כל אלה דברים פשוטים הם. יתכן כי טירון הבא לחופשת-שבת הביתה מתלונן שלא נתנו לו לישון בלילה, או שהכריחו אותו לרוץ עם אלונקה מרחק שלושים קילומטרים. אחרי זאת ישן הוא בבית שינה רצופה, מיום שישי עד יום ראשון. אך יש תכלית לכך: כאשר יצטרך לרוץ עם אלונקה ועליה פצוע, יהיה מסוגל לעשות זאת וידע מדוע הוא עושה זאת.

האימון והחינוך הניתנים בצנחנים הם-הם המוליכים אותה רוח המביאה את ותיקי הצנחנים ליחידותיהם בכל שעת חירום ובכל עת סכנה, אף בטרם נקראו, והיא הרוח אשר קבעה רמת-לחימה שאומצה על ידי כל יחידותיו הלוחמות של צה"ל.

אין נפגעים. יחידה זאת מתבלטת בתחרויות-ספורט, עוברת מבחני קליעה ואנשיה מקבלים את "אות-הקלע — כסף" ואת "אות הכושר הגופני — כסף". עתה נמצאים הם בצבא שישה או שבעה חודשים והם חיילים לכל דבר. האימונים אותם יקבלו מעתה ואילך יהיו השלמות לידע הצבאי. זוהי הדרך בה מכשירים אנו את צנחני צה"ל להיות כפי שהנם.

חלקם מן המתנדבים באים לצנחנים בלא שידעו בדיוק מה זה צנחנים. משהו אמר לבחור: "לך לצנחנים; זה כדאי!" — והוא בא. לאחר קוסם הכובע האדום. משהו מתלהב לצנות. אבל לאט-לאט סופגים הם את הרוח המיוחדת של הצנחנים. בכל גודד קיים חדר-זיכרון ובו תמונות כל חללי היחידה ומפות המתארות את כל פעולותיה. ובהיותם באימון נים בשטח, באיזור אשר בו או בקרבתו פעלה היחידה אי-פעם בעבר, מקבלים הם תיאורים והסברים מדויקים על אותה פעולה. יחידותינו עורכות מסעות ארוכים להכרת הארץ, וחייליהן מקבלים הסברים מעמיקים על כל הקשור במדינה ובמסורת הצבא — והצנחנים. אין להתעלם מכך שרוב מפקדי הצנחנים הם בני משקים. יש בהם מידה רבה יותר של אידיאולוגיה, ואין הם כלל "תמימים" או "בלגניס-"